

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,

a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP,

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve. . . . . 8 frt

Félévre . . . . . 4 »

Negyedévre . . . . . 2 »

Egyes szám ára 16 kr.

A z E g y e n l ő s é g m e g j e l e n i k m i n d e n v a s á r n a p .

Istóczyismus.

Nehéz feladat egy emberrel polemizálni, aki abban a mániában szenved, hogy ő félisten, hogy szeme hunyorításától egy ország jóléte függ és aki azt képzei, hogy a nemzet sorsát markában tartja. Istóczy mindezt képzei és azért merő időpazarlás volna vele szemben polemia bocsátkozni.

De van az örültségnek egy neme, melyet ignorálni nem szabad; értjük azokat a rohamokat, melyek a polgári biztonságot veszélyeztetik. A rendőrség kényszerubbonyba szoritja a szellem őrlő betegeit, a hivatását jól felfogó hirlapírónak pedig kötelessége rámutatni a közveszélyre és figyelmeztetni a közönséget és a hatóságot azokra a bajokra, melyek a szellemi elzüllyedés rakoncátlanokódásából a társadalomra hárulnak.

Istóczy működését akarjuk megvilágítani, de polemizálni nem akarunk vele.

Mit csinált Istóczy a lefolyt év alatt? Mennyiben van része a t.-eszlári ügyben, mit csinált a zalamegyei zavargások alatt és mit tesz mostan?

Tekintsük először az eszlári ügyet. Itt igen sok elmondani valónk volna, amit azonban későbbre kell halasztanunk, mert a jelen viszonyok közt a századik sem hinné, hogy az a nevezetes t.-eszlári ügy tulajdonképpen Budapesten készült. A nagy közönség ítélete ez idő szerint még az antisemita ponyvairodalom befolyása alatt áll — és ez elfogultsággal szemben a tények meztelen valósága is hiába küzd. Annyit azonban már most is konstatálhatunk, hogy Istóczy, ki eddig majdnem a közönnyel határos tartózkodást színelte, a t.-eszlári ügy elmérgesítésében és ennek az antisemita izgatás céljaira való kiaknázása tekintetében vezérszerepet játszott.

Ő volt az, ki az eszlári kath. pappal ez ügy felmerülése első pillanatától kezdve élénk levelezést folytatott; ő volt az első, ki Ónodyt arra az ismeretes interpellációra felbujtotta; ő volt az, ki az ügy fejlődésének első stadiumában a Függetlenség című szennylapot mindenféle sürgönytudosításokkal ellátta és ő volt az, ki Verhovay Gyulát, midőn mult évi augusztus havában nyiregyházi utjáról visszatért, azzal fenyegette, hogy ha a Függetlenség az antisemitismust tovább nem üzi, akkor ő (Istóczy) fog kiadni egy antisemita napilapot, mely Verhovay lapját lehetetlenné teszi. Verhovay sokáig habozott, de végre nem tudott ellentállani Istóczy pressziójának. Engedett a rábeszélésnek és hitt az ígéreteknek, a mi nem csoda, ha tekintetbe vesszük, hogy a Függetlenség kétségbeejtően rosszul állott és hogy Verhovay nem igen szokta válogatni az eszközöket.

Ezt persze csak kevesen tudják, ép úgy mint a hogy nem igen ismerik Istóczy működését az eszlári

per után vagyis a budapesti és a zalamegyei zavargások körül.

Kevéssel a kerepesi uton történt rablások után, Istóczy választókerületébe utazott. Időközben értesülve arról, hogy a sajtó tisztességes része a rablásokért egyenesen az antisemita vezéreket vonja felelősségre, tüntetőleg tartózkodott a nyilvános izgatástól és látszólag visszavonult Dömötöri községbe, hogy a lázítás vádjával ne lehessen őt terhelni; sőt már meg volt állapítva, hogy a rumi kerületben nem szabad kitörni a zsidóüldözésnek, hogy annál kevésbé gyanúsithassák a szomszéd lázadások miatt. Az agensek megértették principálisukat, aki ártatlanul idogált falusi magányában és a kinek csak szelleme kísértte a rablókat titkos örömmel a zsidó boltok elé.

És mit csinál mostan?

Most megint újra kezdi. Előrántja a t.-eszlári ügyet és kijelenti a 12 röpirat szeptemberi füzetében, hogy a nyiregyházi törvényszék a gyilkosokat és a hullausztatokat felmentette, hogy a zsidók hamis tanúkat vásároltak, hogy a törvényszéket terrorizálták, hogy Scharf Józseffel diadalmenetet rendeztek, no és természetesen, hogy a zsidók maguk bérelték a csőcseléket, mely boltjukat kirabolja, csak hogy legyen ürügy az antisemitismust rablással vádolni. . . .

Az a hang és az a modor, melyben ezt állítja egy jótával sem különbözik az utczai süheder modorától, aki a békésen elhaladó öreg zsidót hep hep kiáltások közt inzultálja. És minderre vérlázító czinismussal az mondja, hogy nem izgatás.

Ilyen Istóczy, a ki állítólag csak törvényes uton akarja megoldani a zsidó kérdést.

Az eszlári perre szüksége volt, hogy legyen jelszó a zsidó üldözésre, jelszó, mely egyenesen rablásra vezérel és most miután a jelszót kiadta, azt hirdeti, hogy csak törvényes megoldásra törekszik.

Ez az ugynevezett Istóczyismus.

Egyről, másról.

A düh annál nagyobb és fokozottabb, minél tehetetlenebb. Semmi nem igazolja e lélektani momentumot jobban, mint az antisemiták újabb rugdalódzásai. Állítólagos cause célébre-jük, hajótörest szenvedvén, most már utczai botrányokban, egyes békés polgárok egyéni és vagyoni bántalmazásában keresik a politikai magasabb eszményt. — Míg az antisemiták anyagi része a tettelességek mezején emeli a magyar haza hírét, addig a sajtó egyéb tárgy hiányában a kormányt és országgyűlést vádolja, okolván a kormányt zsidó tulkapások megtűréseért — de azt nem mutatják ki, hogy voltaképpen miben állana e zsidó tulkapás, mert az, a mit évek óta zsidó tulkapásnak neveznek, az ma már nem újság, azt ma már nem hiszik a legpeszimistább antisemiták sem. — Az állítás, hogy minden bajnál, minden tehernél súlyosabb teher a zsidó, ki a népet

állítólag zsarolja, — általános phrasisba burkolt egyszerű semmitmondás, mivel csak a szegény magyar népet jobbra balra vinni akarják. Ily szellemet lehel az antisemita sajtó, az a sajtó, mely a szálkát a más szemében keresi, a magáéban pedig a gerendáról feledkezik meg. — Midőn e szegény hazának oly sok baja van, annyi veszély fenyegeti az agyarkodó nemzetiségek részéről, akkor keres az országlakók fájdalom ép megtámadott része egy phantomot, egy képzelt bajt, — akkor üldöznek egy rémképet, mely nem létezik, szólanak zsidó kérdéssről, zsidó elnyomásról egy népnek, mely nem gondolkodik, nem lát, mely nem néz körül; — izgatnak egy felekezett ellen egyrészt nagy uri juxból, másrészt nyervágyból, üzleti czélból — vagy mint Zalában, közönséges rablás czéljából. — Hova fog ez vinni? — Mit fog ez eredményezni? Első sorban látjuk, hogy a valóban művelt külföld véleménye a magyar elem ellenében a tiszta-eszlári botrány óta nagyon változott, — no de ezzel az extra hungariám non est vita hősei nem sokat törődnek, — de nagyobb fontosságú és éppen activ kérdés az, vajon a horvát zavargók honnét kaptak vérszemét, honnét vettek bátorságot az anyaország elleni szemtelen eljárásra? Hát sehonnét máshol, mint a magyar antisemita hazafiak mozgalmaiból.

A tettelegességek főfészkei Zala és Horvátország. A tűz egyik helyről a másikba igen hamar átharapódzott — ott is a zsidót bántják — de nem azért, mert a horvát paraszt vallási kérdésben bután bigot, hanem azért bántják, mert vele identificálják a magyar elemet, mert a zsidó mint itthon mindenütt, hol a nemzetiségi elemek tulnyomók, hü őre a magyar állameszmének — úgy Horvátországban is a legönzetlenebb unionista. E nagy bűneikért szenvednek tehát, e nagy bűneikért keres ellenökben egy Nendtvich orvoslást, — melyet sehol nem talál meg csak a magyar népben, p. o. Zalában s a horvátok közt — mert már a magyar népnek nincs más argumentuma mint a bot és a betörő vas, mert a magyar népnek nincs más jogorvoslata mint az erőszak, mert a kormány és az országgyűlés tagjai zsidók vagy zsidó zsoldosok. — Ez most a jelszó — ez lesz az ellenzékkel egyesült antisemiták jövő évi jelszava: in hoc signo vinces. De hátra van a valódi magyar nép — annak józanságát ferditések, buta hazugságokkal vajmi

nehéz eltántorítani. Elegendő például rámutatni egyik legvaló dabb magyar megyére, az annyira izgatott Szabolcsra, mely nyugton maradt. Látjuk, hogy Szabolcs egy évig folyton volt a legborzasztóbb izgatás székhelye, s dicséretére legyen mondva a földnépének, rendezavarás nem történt, s ha híre jött, inkább csak antisemita részről jött és tendencziózus álhírek voltak. Minő izgatás folyt ott, negyede is elég lett volna a csöndesebb vérű tótot és oláhot felizgatni; a tüzes vérű magyar nyugodt maradt. — Oláh tót lakta vidéken tűz és láng rég pusztított volna s vér foly, mint látjuk ma oda lent, de a valódi magyarnál soha előítélettel, babonával, közönséges és ocsmány czélra vezető izgató szerekkel sokra menni nem lehet, — nem is mentek semmire.

Tőkét csinálendő a jövő választásra, igyekeznek az antisemita ellenzékiek a kormányt azonosítani a gyűlölt zsidósággal — fennen hirdetvén, hogy a képviselőház az utolsó 10 év alatt csak oly törvényeket szavazott meg, melyek csak a zsidók hasznára, a népnek pedig kárára vannak. Ily vakmerőt, azonban még Münchhausen sem állított — mert az emancipatio 1867-ben magánjogi oldalát tekintve, a házasságot kivéve bevégezett tény volt. Az 1867-iki törvény csak közjogi hatása. — Még nagyobb járatlanságot árul el a magyar gazdasági viszonyok ismeretében az antisemita sajtó. Magyarország, mindig tőke- és pénzszegény ország volt, ennek természetes kifolymánya, hogy a kamatláb magas volt, s ha ezt tetszik uszorának nevezni, úgy ezen vádat emelhetni, sőt nagyobb joggal, mint a zsidók ellen a görög, örmény-czinczár, rácz, főleg pedig a bevándorolt csaszlaui, jungbunczlaui handwerksburschok ellen, kik itten egytől egyig mindnyájan nagy vagyont szedtek össze.

És honnan szerezték?

Arra a magyarázat megvan a magyar nép pompa és csillogás vágyában, ezt zsákmányolták ki ez elemek, nem pedig a zsidók, kik később jöttek.

Nem is ily keletű a zsidók vagyonsága, igen régi ez, és csak ujabban lépett napfényre; hosszú, keserves és üldözésteli századok gyümölcse ez.

Nagy baja az antisemita vezérnek a honosítási törvény, mely szerint a zsidók szabadon bevándorolhatnak. Meg vagyok

TÁRGYA.

Egyenjogusítás nálunk és máshol.

XXVII.

Valóban impozáns az a szerep is, melyet zsidó hittestvéreink már régi idő óta játszanak, vitézségük, lángoló hazaszeretetük és tehetségük által az amerikai hadseregben (természetesen kiválólag háboru esetén, mert hiszen tudjuk, hogy ez irigyletre méltó országnak béke idején alig van hadserege, már pedig ott több a béke ideje mint nálunk.) Mi ugyan ezen a nagy szerepen egy cseppet sem csodálkozunk. Miért láttuk ugyanezt Olaszországban, Franciaországban stb? A hol a zsidó tudja, hogy nem tekintik idegennek, hogy a nemzet örömmel szorítja kebelére mint fiát, s nemcsak tettettett szabad-elvűségéből mondja »polgártárs«-nak ott mindenütt kitünik békében és háboruban egyaránt a haza javára. Nem kevesebb mint négy zsidó tábornok küzdött a híres 1860-64-dik amerikai polgárháboruban, melynek dicső vége volt a néger rabszolgaság eltörlése, a mi által az Unio testéről az utolsó foltot is vérrel mosta le. Ezek: Spiegel, Alexander, Judah és Salomon generálisok, mindannyi átkerült német eredetű, de nagyobbára már Amerikában született. Spiegel a híres ohioi önkényes ezred parancsnoka volt. Alexander poseni (tehát lengyel zsidó!) származása s vele még találkozni fogunk lejjebb. A Chansellorsville-i véres csatában két zsidó hős tűnt ki leginkább vakmerő bátorságuk által. Ezek a chicagói Salomon alex redes és Grünhut kapitány, ki Csehországból vándorolt vala be. A Fredericksburgi csatában (a döntők egyikében) az északiak (tehát a rabszolgatartó államok ellen küzdő) hadsereg részéről nyolczvan zsidó vitéz hullt el, ezek között aránytalanul sok tiszt. — A murfrées

boroughi vérengző ütközetben a bátorság valóságos csodáit művelte az akkori amerikai hadi jelentések szerint egy német eredetű zsidó lovas őrnagy Rosengarten. A csata után holttestét össze-vissza lődözött paripája mellett találták s a legközelebbi zsidó temetőben temették el zsidó-angol táborigi lelkész segédletével. Rosengarten szintén az északi hadsereg tiszte volt. Ugyancsak az északi hadseregben találjuk az akkori New-Yorki főrabbi legöregebb fiát Raphael Dávidot, mint Ward tábornok adjutánsát s a rabbi vejét mint a hadsereg főhadiszállás mestere (tábornoki ranggal) Levy urat. Mily vitéz lehetett egy másik zsidó vallásu katonatiszt Nestle Gábor, az abból tűnik ki eléggé, hogy ez a hős ki, hazája egysége ért (a déli államok tudvalevőleg el akartak szakadni az északiaktól) a kursville-i csatában esett el, huszonhat(?) éves kora daczára Grant, a későbbi elnök, s akkori főhadparancsnok által ezredesnek leptettetett elő. Ime csak néhány kevés adat, a sok közül.

Azonban, mit akarunk többet, hiszen Amerikában zsidó hadügyminiszter is létezett már. Erről, Mister Benjaminről különben is kissé részletesebben kell szólnunk.

Benjamin (Juda Fülöp,) egyike a legnevezetesebb angol zsidó államférfiúknak; német eredetű angol szülöktől származott s 1812-ben született a Dán St.Croix antilli szigetén, midőn szülei hazájukból Angolországból Amerikába kivándorolva, e szigeten megállapodtak. A Yalé College-ben végezte jogi tanulmányát, majd tulajdonképeni hazája, a déli Louisiana állam fővárosában, a már akkor is hatalmas New-Orleansban ügyvédi gyakorlatra lépett. Csakhamar egyike lett a »Bur« legismertebb tagjainak, úgy hogy nemsokára Louisiana mint szenátort küldte a washingtoni felsőházba. Midőn kitört 1860-ban a polgárháboru Benjamin, ki déli hazáján egész lelkével csüngött, a déli konfederáció világhírű elnöke, Jefferson Davis kormányának államtitkárja, majd egy darabig hadügyminisztere lett. (Benjamin kardforgatáshoz is értett,

győződve, ha honosítási törvény nem volna, most ugyanezt ők sürgetnék, hogy a galicziai zsidó bevándorlást megszüntessék. A honosítási törvényből a zsidók ellenében valamit kimagyarázni, valóban don Quixotei phantasia kell, mely a birkanyáját is hadseregnek nézte.

Nem vár az igaz antisemita oly országgyűléstől semmit, melyben Falk, Pulszky, Eötvös, Helfy helyt foglalnak. Ezt mondja Istóczy. Ne is várjon, mert e nevek, s e nevek viselőinek működése a multban elég garancia a jövőre, hogy Deák, Kossuth/ Széchenyi hazája nem lesz hűtlen azon eszméhez, melyért annyi derék, becsületes ember hosszú időn át annyit, annyi ellenség ellen küzdött

Dr. Horváth Iván

Szegény nép!

Egy orias, gyöngébb a féregnél, melyet minden suhanc összetiporhat; egy porszem, mely legyőzhetetlen sziklává izmosodhatik; egy nádszál, mely megingathatlan tölgygyé válhatik; egy labda, mely a saját urát agyonsujthatja; egy asszony, mellyel mindenki kaczerkodik és a melyet mindenki megcsal — ez a nép.

Nagy urak, képviselők, költők, írók állítólag mind a nép jólétéért dolgoznak, küzdenek és fáradnak; csak hogy nincs köszönet benne, mert a szegény nép úgy van ezzel a sok mindenféle népboldogítóval mint a bizonyos ur, kit cselédei megettek.

A magyar népnek is vannak ilyen cselédei, kik csupa szolgálatkészségből megeszik, s a mellett nem is uraskodhatik.

Minden dolgára akad cselédje és minden cselédje nagyobb ur nálánál. Az egyik képviseli a törvényhozásban, a másik meg bíraskodik, a harmadik adóját szedi, a negyedik kiveti, az ötödik holmiját licitálja, a hatodik vagyton biztonsága fölött örködik, a hetedik dohányzacskójára ügyel, a nyolczadik meg imádkozik helyette, a kilencedik meg ír neki, a tizedik izgatja, a tizenegyedik meg csillapítja, a tizenkettedik igazgatja, a tizenharmadik meg . . . no de elég, hiszen, ha több nem is volna, ez a tizenkettő is tönkre tenné.

s a mexikói háboruban, mint tiszt harczolt.) De nem ez a tárca volt igazi terrenuma a zsenialis férfinak; belátta ezt az elnök, Jefferson Davis is, s nemsokára Attorney General-jának nevezte ki (igazságügyminiszter). Mint olyan valóságos „jobb keze” volt a híres elnöknek. 1863-ban, neveztetett ki Benjamin „államminiszternek”. A Dél elszakadási kísérletei meghiusulván, s ezzel — a mi e háboru legdicsőbb eredménye volt — a rabszolgaság végre az egész Unio területén véglegesen eltöröltetvén, Benjamin, ki a négy évi háboruban minden vagytonát elvesztette (daczára hosszú miniszterkedésének, a mi érdekes adalék zsidó miniszterek jellege történetéhez,) kénytelen volt hazáját elhagyván, Angolországba menni s újból kezdeni. Itt, különösen Liverpool-ban, nagy szivességre talált az angolok részéről, (ezek politikai okoknál, mindég inkább a déli államok felé szítottak akkor) Benjamin nemsokára feltűnt klasszikus jogtudományi munkáival új hazájában, melyek között leghiresebb az „On Sale.” (Az eladásból élt, mert kénytelen volt ő, a volt államminiszter, kenyérért irogatni. A „Daily Telegraph”-ba is írt, míg végre bejuthatott ötvenöt éves korában a londoni »Bar«-ba, mint ügyvéd, (nem angol születésűnek nagyon nehéz ez ott.) Rendkívüli tehetségei folytán az angol ügyvédi kar között csakhamar oly hírnévre tett szert mint szónok és jogtudós, hogy a királynő őt a külföldit, kinevezte királyi tanácsossá, (queens Counsel). Benjamin csak egy évvel azelőtt vonult vissza a nyilvános élettől, még pedig, az előkelő amerikaiak mindinkább divatban jövő szokása szerint, egész családjával együtt. Párisban, hol a volt amerikai miniszter és szenator agg napjait szerettei körében és a viharos élete után, annyira megérdemelt nyugalomnak él. — Judah Philipp Benjamin bámulatos példája a zsidó faj egyik legelőnyösebb tulajdonságának: a hajthatatlan szilárd meggyőződésnek és a soha el nem fáradó, csüggedhetlen energiának.

Azt is kell még emlitenem, hogy Amerika volt az, hol

Nem egyedül azért, mert mindezt a nép fizeti, hanem főleg azért, mert e temérdek cselédség drága pénzért roszul szolgál.

Igy van ez minden háztartásban, a hol urat játszanak a cselédek.

És mikor a szegény nép egyszer azt találja, hogy ilyen viszonyok közt nem élhet, akkor elé állanak ama bizonyos népboldogítók és azt mondják: Nem mi vagyunk bajaidnak az oka, hanem a zsidó.

Pedig a zsidó is a néphez tartozik, mely dolgozik és fárad, hogy eltarthassa a cseléd urakat.

Az a baj, hogy nem akad, ki az igazi sebhelyre mutatna.

Azok az álproféták, kik az antisemitismus czimén a nép elszegényesedéseért a zsidót teszik felelőssé, többnyire ahoz az osztályhoz tartoznak, mely legjobban fél attól a pillanattól, midőn a nép szeme megnyílik és valódi pióczáit felismeri. Bűnbakot keresnek tehát saját gonoszságuk palástolására.

Kérdjük: az teszi-e tönkre a népet, hogy a zsidóval érintkezik, tőle vásárol vagy neki elád vagy az-e, hogy egy sereg ember, ki vagytonát a kártyaasztalnál vagy egyéb könnyelmű uton elprédálta, most a kimerültség tunyasága közt élvezzi az állam, illetve a nép véres verejtékéből fizetett színekurákat.

És a jelen közigazgatási rendszer mellett majdnem minden hivatal színekura.

Ha a nép emberének ügye-baja van, előbb elkopik a csizmatalpa, rámegy a fél vagyona, a mielőtt igazságot vagy segílyt talál. Ha törvényszéke déli tájon vagyton, akkor a megyéje bizonyosan északon esik; ha a szolgabíró keleten lakik, a járásbíró okvetlenül nyugaton székel; ha a csendbiztosa valahol a csárdában kvaterkázik, orvosa bizonyosan, nincs otthon, a viczispán pedig vadász. S ha végre sikerült megcsipni az egyiket vagy másikat, akkor előáll az ugynevezett „kompetenzia” vagyis az a valami, minek ürügye alatt olyan könnyen kibujhatni a hivatalos kötelesség alól. Mert ha valami az egyik esztendőben

hitrokonaink először tettek szert magas tengerész tiszti állomásokra, s tekintetben térkimelés szempontjából sajnálatomra csak névleg említhetem nagy példa gyanánt a vitéz Uriah Levy-t, ki még e század elején kikerülve a tengerészeti akademiából, az akkori angol-amerikai, majd az amerikai-mexicói harcokban mint tengerésztiszt annyira kitént, hogy fokoként fölfelé menve, már 1849-ben elérte az egyik legmagasabb rangot e téren, a tenger nagynak (Commodore) neveztetvén ki. Aveterán admirális értesülésem szerint még ma is él és ugyancsak sokat beszélhet ő is a szó valódi értelmében »viharos« multjáról.

A polgári és közigazgatási élet terén nem csekélyebb jelentőségű példákkal szolgál nekünk Amerika szabad földje arra nézve, hogy mit tesz az ott: emancipálni a zsidó polgártársakat. Zsidó állam kormányzó (gouvernör) egészen közönséges valami. (Az egyes államok legfőbb közigazgatási hivatalnokai tudvalevőleg Amerikában a »Governor« s csupán ez s az egész Unio elnöke s alelnöke viselik az „Excellenz” czímet). E tekintetben valódi amerikai pálya az, melyen a zsidó hitű s német (kurhesseni születésű Maies Friede ment keresztül, s az ilyen pálya is csak ott történhetik, hol az emberek egyenlősége annyira belehatott az egész ország és minden lakosa legmélyébe, hogy az óriás köztársaság elnökei közül volt szabómestereket vagy favágókat találunk, (lásd Johnson, a nagy Lincoln vértanú szoros példait) Friede is ifju éveiben német hazájában, — könyvkötősegéd volt. Mint ilyen kivándorolt Amerikába, jogot tanult, ügyvéd lett, 1860-ban, bíróvá neveztetett ki új hazájában a konföderációhoz tartozó Missiuriban, majd az állami képviselő testület tagja lett, míg végre a republikánus párt a roppant népszerűségre vergődött volt német könyvkötősegédet megválasztá Missouri állam kormányzójának, (1862-ben!) Ime, rövid vonásokban, az amerikai közviszonyok tükre, egy államférfiú élete a „l'americaine”.

ajjegyzőhöz tartozott, az a másik évben már az adóhivatal elé került és amit az idén elvégzett a megye, jövőre a törvényszék intézi el; ami tavall a bíróság dolga volt, esztendőre a pap végzi és amit máskor a szolgabíró végzett, azt most már a közjegyzőre tolhatja. S midőn a szegény ember untig fáradt, és bosszankodva megáll, odalép elébe ama bizonyos „népboldogító“ és azt hazudja neki, hogy minden bajának a zsidó az oka.

Azért izgatnak a zsidó ellen, hogy a nép haragja a valódi bűnöst elkerülje. Pedig a zsidó jótévedője a népnek és tanácsadója, aki felvilágosítja.

Majd ha a nép egyszer megtudja, hogy az a kéz, a mely nyúzza, nem a zsidó keze, hanem azé a cselédé, a mely parancsol neki és uraskodik rajta, akkor sok minden baj meg fog szünni, mely most még a nép testén rágodik és a gyűlölet, melyet a munkakerülő gentry a zsidók ellen szított, ellene fog irányulni, az ellen a léha gentry ellen, mely a szegény nép munkájának gyümölcsől él és uraskodik.

A miniszterelnök az antisemitizmusról.

Tisza Kálmán miniszterelnök végre nyilatkozott az antisemitizmusról és e nyilatkozatból nemcsak a kormányelnök erőteljes szavai hangzottak fel, hanem a szabadelvű politikus fenkölt szelleme is szólt. Tisza Kálmán hű maradt ama tradíciókhoz, melyek nevéhez fűződnek és hű maradt multjához, mely a szabadelvűség nagy eszméinek szentelve volt. Nagyváradai választóinak körében mondott beszéde egyik legjelentékenyebb eseménye az antisemita mozgalom történetének. Ilyen határozott ítéletet eddig nem mondott a lelketlen izgatások felett, nyilván sokat tapasztalt az utóbbi időben, mi őt e fel lépésre indította és a miről előbb még csak sejtelve sem lehetett.

Bizony sokat tapasztalhatott az utolsó év alatt. Láthatta miként élesztnek fel babonás rémmeséket a nép szenvedélyeinek felkorbácsolására, miként terrorizálnak törvényszéki hivatalnokokat, közvéleményt és közönséget, hogy egy képtelen

De láttunk már esetet kissé későbbi időből. 1872-ik évi december havában választotta meg Dél-Carolina népe hitrokonunkat, Mister Mosest az állam kormányzójának. Mi ezekre a zsidó kormányzókra nagy súlyt fektetünk, mert az államok e legmagasabb hivatalnokait, maga a nép választja, és csak a »territoriumok« kormányzóit nevezi ki az Elnök.) Itt ahhoz mit szóljunk, hogy Moses kormányzó ur ő excellenciájának már atyja is a nevezett állam legfőbb bírójának, s maga pedig kormányzó választatása előtt a délcaroliniai képviselőház elnöke volt?... Még csak egy esetet. Ezuttal a kormányzó lesz. (A »Vice-governor« mindenben helyettese a »Governor«-nak) 1861-ben választották meg e fontos állásra Louisiana állam választói Raphael nevű hitrokonunkat.

S hogy végre az elnökileg kinevezett kormányzókra is szolgáljak példával, hozzáteszem még, hogy a fönnebb már említett Alexander nevű tábornok, Grant, a későbbi elnök s tábornok kollegája és barátja, a 60-as évek végén (Johnson alatt) ki lett nevezve a csendes-óceán mellett elterülő roppant »Washington-territory« teljhatalmú kormányzójává.

Rendkívül sok Amerikában a zsidó hitű alsó- és felsőházi követelek száma. A szenátorok közül (felsőházi tagok) különösen említjük Mordechai Noa-t, ki már e század elején a washingtoni belügyminiszterium államtitkárja, majd élete végeig szenátor volt: Seebacher Jakobot, ki ez idő szerint New-Yorkot képviseli ama felsőházban stb. Az alsó házban szintén számos hirneves hitrokonunk foglal helyet.

Kerülve a sok rendelkezésemre lévő idevágó egyéb adatot érdekességképen art az egyet említem, hogy az Északamerikai Egyesült-Államok fővárosában Washingtonban 1862-ben a zsidó vallású Wallach Richárd választatott polgármesterré. E választást a sok közül különösen azért szemeltem ki mint legjellemzőbbet, mert eltérőleg a többi ame-

vadat törvényszéki eljárás tárgyává tehesse nek; láthatta a rablásokat, melyeket az antisemitismus szennyes lobogója alatt és Istóczy és Verhovay neveinek éltetése mellett elkövettek; láthatta, hogy a rablók nem állottak meg a zsidók boltjai előtt, melyeket csak azért szemelt ki első áldozatnak a csőcselék, mert itt legkönnyebben juthatni értéktárgyakhoz, — mindezt látta Tisza Kálmán és most már tudja, hogy mit kell tartani az Istóczy által hirdettet antisemitizmusról. Mi, lapunk fennállása óta folytonosan rámutattunk a veszélyre és kimondottuk, hogy az antisemitismus csak ürügy, egyszerű szabadságlevél a munkakerülő csőcselék kezében, hogy rabolhasson. Ezt mondotta e héten Tisza Kálmán miniszterelnök is. Későn mondta, de még elég jókor, hogy megóvja Magyarországot attól a veszedelemtől, melybe az antisemitismus lelketlen hirdetői sodorni akarják.

Itt közöljük a miniszterelnök emlékezetes beszédét, mint egy szabadelvű és valóban nagy államférfiu örökbecsű nyilatkozatát olyan mozgalomról, melyet az államhatalomnak ugy a társadalmi rend és a polgári béke, valamint a haladás nagy eszméi érdekében megakadályozni kell.

Tisza Kálmánnak nagyváradai választói előtt tartott beszédének az antisemita mozgalomra vonatkozó része ekép hangzik.

En elismerem, nem szégyellem megvallani, — hisz ha az ember soká él, sokat csalódik — csalódtam többször, de soha csalódás nem esett oly rosszul, mint az, a melyet éreztem akkor, mikor megcsalatoztam azon hitemben, hogy Magyarországnak nincs egy zuga sem, ahol ily módon, az elmúlt századok sötét korszakát felidézni lehessen. Tudom uraim, hogy mindaz, ami ez irányban mondatik, nagyon tulozva van. Az természetes. De nem volna szabad soha elfelejtetünk, hogy a magyar államnak és a magyar nemzetnek még sok ellensége van! Minden egyes ilyen mozgalomból, melyet más országban, ha történik, elítélnék mint socialis bajt, nálunk az államra, a nemzetre vonnak növetkeztetést. Nem igazságos eljárás, de létezik, de minél inkább létezik, annál lelketlenebb könnyelműség Magyarországon ily mozgalmakat felidézni.

Mert nézzünk végig történetünkön, Magyarországot mi mentette meg annyiszor? Nem más, mint a felvilágosodott, szabadelvű eszméket átérző nemzetek rokonszenve. És minek köszönhetjük ezt? annak, hogy — mint történetünk bizonyítja — Magyarországon maga a nemzet, maga a társadalom

rikai nagy városoktól Washingtonban nagyon csekély számu, talán alig ezer lélekre vágó zsidó község van csupán, a mi nek egyszerű magyarázatja az, hogy a köztársaság e fővárosa, habár ma majdnem 180,000 lakost számlál már, tudvalevőleg igen csekély kereskedelmi s ipari fontossággal bír s csak amolyan központi nagy »hivatalváros«.

Lehetetlen csak ily részletességgel is tovább folytatnom itt az Unió tárgyalását. Azt hiszem, az eddigi példákból kiki meggyőződhetett ma arról, hogy nem hiába nevezik Amerikát az emberi egyenlőség dicső böl esejének, melyben egy Washington, egy Lincoln, egy Adamis, egy Maditas, egy Jefferson gyermeksége is ringott. S mily jövő vár még e koloszalis földdarabon élő vasszorgalmu népre az emberiség történetében. Későbbi századok világot átalakító drámája ott, a Hudson és a Missisipi partján fog alighanem lejátszódni, ama szent triász, »a szabadság, egyenlőség, testvériség,« nagyobb dicsőségére. Amerikáé a jövő.

Az északamerikai Egyesült Államok kissé részletesebb tárgyalása után tartsunk még egy kis »böngészőt« az óriási világrész egyéb államaiban, megjegyezve, hogy a különféle vallású polgárok egyenjogosítása ma már még az amerikai continens egyetlen monarchiájában, a Brazíliai császárságban is törvénybe van iktatva, sőt itt-ott még a vallások teljes elválasztása az államtól épugy mint az Unióban, is keresztülvitetett már. Igy Mexikóban, mely oly soká volt spanyol kormány alatt, a katolikus klerus fanatizmusának és népbutításának főfészke.

Az északamerikai Union kívül igen csekély a zsidók száma. Legtöbb van még az európai hatalmak gyarmataiban, az Antillák szigetén (különösen a dán St. Thomas, az angol Jamaica, a holland Curacao szigetén, továbbá a hollandi Surinamban stb.) végre de ez is csak néhány száz, Canadában. Érdekes azonban, hogy mindezekben a helyeken a zsidók a legrégebb lakosok közé tartoznak, sőt itt-ott (az európai

évtizedekkel előbb törölték el a türelmetlenség törvényeit, mint sem ezeket sikerült a törvényhozásban eltörölni. És most, uraim, ez a mozgalom megrontja Magyarországnak, a magyar nemzetnek jó hírét és erkölcsi hitelét. Eppen ezért, ha az antisemitismus jelszava alatt a zsidó kérdést szokták is érteni, én már csak ezen szempontból is, nem tekintem ezt antisemiticus kérdésnek, hanem tekintem a magyar haza, a magyar nemzet jó hírre és becsülete kérdésének.

De hát uraim, nézzük meg ezen antisemitismust az ő nyilvánulásában. A jelszó: »Antisemitismus«, az eredmény: rablás! (Ugy van!) És van-e valaki, aki azt hiszi, hogy azok, a kiket egy jelszó alatt rabolni tanítottak, megszűnnek rabolni azon a küszöbön, ahol ez a jelszó nem használható? Socialis, mélyen ható socialis veszély az, melyet ezen urak felidéztek. Öntudatlanul teszik, meghiszem, de elkerülhetlenül. (Élénk tetszés.)

És éppen ezért engedjék kifejeznem hogy nem szabad ezzel szemben mindent a kormánytól várni. A kormánynak kötelessége a polgárok személy- és vagyonbiztonságáról, a különböző fajok és felekezetek közti békés egyetértés megővéséről gondoskodni. De a kormány ezt, ha teheti, teheti erővel. Ha nagyobb lesz a mozgalom, teheti, a szabad élet nyilvánulásai egy némelyikének ideiglenes korlátozásával.

De vajjon jó-e, czélszerű-e, ha a kormány ide szoríttatik? Nem helyesebb-e, nem jobb-e, hogyha maga a társadalom veszi kezébe a dolgot és határozott fellépésével maga akadályozza meg? És ebben minden hitfelekezeti különbség nélkül egyformán kell közrehatni. Az egyiknek nem szabad egyesek miatt elkeseredve visszavonulni, a másiknak kötelessége, a mi úgy is meg volt ez országban, még szorosabbra fűzni a társadalmi együttléte hit- és fajkülönbség nélkül. (Helyeslés.)

Mai időben, szerintem, a társadalom csak egy megkülönböztetést ismerhet, becsületos vagy nem becsületos ember közt. (Zajos helyeslések.) Ölelje magához a becsületos ember a becsületest, nem kérdve, miként imádja istenét, lökje ki azt, ki nem becsületos, bármilyen szép szóval jön is ez hozzá. (Tetszés.) Az lévén nézetem, emelem most poharamat azokra, kik a gyermekévi emlékeim nem csálnak, már évtizedek előtt gyakorolták a társadalmi téren azt, hogy tudtak együtt élni, együtt mulatni és a közjóért együtt dolgozni.

Emelem poharamat Nagy-Várad minden lakosáért, polgáráért, vallás-, faj- és pártkülönbség nélkül, mint olyanokért, kikről meg vagyok győződve, hogy valamint a multban bizonyították, hogy a felvilágosodottság, a valódi szabadelvűség színvonalán állnak, úgy ma is — kétségtelenül be fognak bizonyítani, hogy ha a faj és felekezet közti háborúra izgatók

akkor furesa „felebaráti szeretetet“ gyakorló legtöbb keresztény államokból már századok előtt kimenekülve a szabad, új világba) az egyes szigetek és helyek első telepítvényesei közé tartoztak. Canada történetének lapjai följegyzik, hogy a zsidó vallású Hart Aron hadnagy, a háborukban való hősiesség részvétel után már 1743-ban vonult vissza a brit hadseregéből. 1814-ben egy kanadai hitrokonunk Dávid Sámuel állt mint alezredes a francia lakosságú Canada egyik miliezzredének élén. Ugyanakkor egy más zsidó főtitest Dávid Dávid vezénylett mint őrnagy egy brit ezredet alsó Canada határán. A század első felében Montreal városában már több zsidó vallású birát találunk, mint: Hart Benjaming, Hays Mózes. A canadai zsidók a tudományos pályákon is kitűntek. Abraham de Jóla, volt montreali rabbi, a főváros tudományegyetemének már harmincz év előtt soká volt rendes tanára sőt ő, a hitközségi rabbi, és egyetem orvosi karának többször dékánja. 1802-ben halt meg Canada egyik legjelesebb tudósa, a zsidó hitű Aron Hart Dávid hetven éves korában. Dávid a Montreali egyetemnek már 1840-ben rendes tanára lett, (a belgyógyászati szakra) Képzeltető, mily tiszteletnek örvendett a kiváló orvos, ha hozzáteszük, hogy több éven át ugyanaz a főnnebbi egyetem orvos karának dékánja, továbbá a canadai természettudományi társulat elnöke, később pedig az alsó canadai orvosi szakegyetem rektora volt, s a canadai hadseregben is tisztosorvos alezredesi ranggal. S mindezek a dolgok, mit gondol az olvasó, hány zsidó számból kerültek ki? Legfőlebb hét-nyolcz százából. Canadában most is csak két rendezett község van: Montrealban s Quebeckban.

Meglepő a brit Jamaica szigete. Itt csakugyan nagyszertű tisztelgetnek örvendhetnek hitsorsosaink, ha meggondoljuk, hogy közülük kik a 580804 léleknyi lakosságból legfőlebb csak 3000-en vannak, a sziget összesen (1855-ben) negyvenkét parlamenti tagjai közül — nyolcz taggal voltak képvisel-

fekélye be akarna tolnakodni, azt mint egészséges test ki fognak magukból lökni. (Szünni nem akaró taps és éljenzés.)

Dr. Heumann Ignác nyilatkozata.

Szabolcsmegye e héten tartotta meg évnegyedes közgyűlését, melyen természetesen megint igen erősen antisemitáskodtak. Csak egy férfi akadt, kinek elég bátorsága volt szembe szállani az alispán antisemita klikkjének képmutató ravaszágával és mindenkit megfélemlíteni akaró henczegéseivel. Ez a férfi Frater Sándor megyei bizottsági tag, aki Zoltán alispánnak férfias nyíltsággal vágta fejéhez, hogy az a mozgalom, melynek Zoltán a vezetője, hogy az antisemita mozgalom, a haza romlására, a polgári jólét aláadására vezet.

Nem akarunk bővebb fejtegetésekbe bocsátkozni ama kérdés fölött, mily czélok lebegnek azon szabolcsmegyei urak szemei előtt, kik olyan szörnyen felháborodnak, mikor katonát látnak; már többször utaltunk az antisemita bandának katonaságtól fázó érzelmeire és elmondtuk, hogy ezen jó urak tulajdonképen csak azért akarják „a népet katonabeszállásolási terhektől megmenteni“, hogy a rablóknak elég idejük legyen a zsidó boltok pusztítására, mielőtt katonai segílyt rekvirálnak. . . .

Különben, úgy látszik, hogy nemcsak mi, hanem Szabolcsmegye főispánja is ismeri az antisemiták e haditervét és ép azért tette azokat az intézkedéseket, melyek a nyugalom fentartására szükségesek voltak és a melyek olyan heves roszálassal találkoztak a megyegyűlés antisemita soraiban.

A másik tárgy, mely élénk vitára adott alkalmat dr. Heumann Ignác ügye volt. Zoltán alispán ugyanis bejelenté, hogy Szabolcsmegye tisztikara rágalmazási pert indított dr. Heumann Ignác ellen azon nyilatkozata folytán, melyet a t-eszlári tárgyaláskor tett.

Gál Elek erre indítványozza, hogy a közgyűlés mondja ki, miszerint megütközéssel értesült dr. Heumann Ignác megbotránkozató tettéről és a tisztikar eljárását helyeslőleg veszi tudomásul.

És a közgyűlés hosszabb vita után ez indítványt el is fogadta.

selve. Az sem utolsó dolog, hogy a sziget fővárosában, Kingstonban (melyben nemrég roppant tüzvész dühöngött tudvalevőleg, mely a zsinagógát is elhamvasztá) a fővárosi képviselő testület negyedrésze zsidókból állt (hollott a város 40000 lakosa közt, ha sok, hát 2000 a zsidó hitű.)

Legmeglepőbb azonban mégis az Unio nagyszerű példája után egy önálló köztársaság a San-Domingói, hol már évszázadok óta laknak (de esekélyszámában) a Spanyolországból kiutasított szefárd családok ivadéka, köztük néhány régi spanyol nemeses család. San Domingo lakosainak száma 15.000 és ezek között nincs tán — ötszáz zsidó lélek. Mégis mit látunk? A köztársaság hadügyminisztere Leno Marchéna tábornok, ki 1881-ben került e polezra, s azelőtt egyik tartomány kormányzója volt, buzgó szefárd zsidó. A köztársaság párisi követe szintén hitrokonunk: báró de Almeda teljhatalmu miniszter (1880 óta). És azonfelül zsidó még: ugyancsak a köztársaság németalföldi követe s teljhatalmas minisztere: A. Paz, Hágában. S a legérdekesebb az az incidens, melyből mindez a világ tudomására jutott. Tudvalevő dolog ugyanis, hogy a szefárd zsidóknál a nevek után rendesen legkevésbé sem lehet az illető keresztény vagy zsidó vallását következtetni, míg az askenazoknál mégis sokszor nyújt erre nézve a családnév elég jó támaszpontot. Henriquez, Lopez, Gomez, Martinez, Fernandez, és így Paz és Almeda is stb. stb. épugy előfordulnak spanyol keresztényeknél, mint zsidóknál. Most azonban két évvel ezelőtt az üldözött orosz zsidók Kievből, Baltából stb. kivándorolni kezdtek, azon országok között, melyek a muszka bestiálítás ez áldozatait területükre hitták, s számukra vendégszerető új hazát is helyeztek kilátásba, (ellenkezőleg hazánkkal, mely ama szégyenlítő négy napi parlamenti „iszonyu pasquill-vitát“ folytatott) ott volt Spanyolország is, az egyedüli az egész világon hol a szegény áldozatok be- vagy be nem fogadása kérdésében a leghumánusabb országok közé beállt, továbbá Mexico, az Egyesült Államok sat. De legjobban ki-

Valóban nem csoda! Abban a vármegyeházi teremben, hol vervádakat tárgyalnak, ilyen indítványokat is lehet elfogadni. Frater Sándor uron kívül alig volt tag, mely elég elfogulatlan átlátni, minő igazságtalanság rejlik abban, valakit rágalom miatt elítélni, mielőtt bebizonyult volna, hogy csakugyan rágalmazott-e?

Mi meg vagyunk győződve, hogy Heumann ügyvéd urat csakis legbensőbb meggyőződése és férfias önérzete készítettek ama nyílt kijelentésre, mely miatt a megyei tisztikar nehezelt reá. A mit nem értünk, az csak ama tisztikar testületi haragja; mert hiszen dr. Heumann szavai csak egy-két hivatalnokot sujtottak, és csak egy két hivatalnokra vonatkozhattak, kik valóban nem érdemlik, hogy az egész tisztikar magáévá tegye az ügyet. Mi figyelmeztetjük az urakat, hogy ne vállaljanak szolidaritást olyan elemekkel, melyeket a büntető igazság sujtó karja előbb utóbb mégis utolér.

*

A következőben adjuk dr. Heumann Ignác nyilatkozatát, melyet a megyegyűlés szóban forgó határozata alkalmából a lapokban közzétett:

Nyilatkozat.

A t-eszlári bűnügy végtárgyalásánál tartott védbeszédemben megtámadtam a megyei közigazgatásnak a bűnvizsgálat folyamára törvényellenes befolyást gyakorolt közegeit.

Ezen, a végtárgyalásnál is kiderített adatokon alapuló vádam folytán a megyei tisztikar engem a helybeli törvényszék előtt rágalmazás miatt feljelentett s erről az alispán a megyei bizottságot a mai közgyűlés elé terjesztett jelentésében értesítette.

Méltán várhattam, hogy a mennyiben sub judice lis est a bizottság az alispáni jelentést egyelőre egyszerűen tudomásul véve, érdemleges határozatát a rágalmi per elintézéséig felfüggesztendi.

Ámde a bizottság a főispáni figyelmeztetés dacára — a hírói ítéletet he sem várva — az ügyállásnak vizsgálata s ismerete nélkül már eleve nyilatkozott s a tisztviselők elleni támadásomat alaptalannak tünteti fel.

Ezen közgyűlési határozattal szemben az illetékes bíróság törvényes ítéletét várom s óvást emelek a közvéleménynek bárminemű prae-occupatiója ellen.

Nyiregyházán, 1883. szept. 18.

Dr. Heumann Ignác.

tínt a Domingói köztársaság, mely elnöke által ismételtén és szinte sürgetőleg fölhívatta európai követeit, hassanak oda, hogy amaz új, jobb hazát kereső izraeliták a köztársaság szabad földjére jöjjenek letelepedni, hol az egyenjogúsítás oly szép eredményeket mutatott mindig s hol többek között ezek és azok az államférfiak és dignitáriusok — is zsidó hitűek. Következett azután az illetők névszerinti felsorolása, s akkor e névsorban mindenki olvashatta az illető báró Almeda Paks s a többiek neveit. Valóban nem tudni, mi az, mi jobban dicséri itt önön magát. A nemes igazán testvéri érzületből folyó ok-e, mely e hivatalos communiquét akkor létrehozta, vagy maguk az illető ténylek-e, melyeken a körjegyzék mint föbizonyítékokon alapult.

S még mindig nem kell elhagynunk Amerikát, hogy e jellemző példákat még folytassuk. Ott van például a dánok birtokában lévő kis Szt. Tamás szigete a kis Antillák között, régi zsidóságával, mely a sziget összlakosságához mérten elég tekintélyes (1400 izraelita, 34000 lakos közt) s melynek fővárosában 1860 óta például a zsidó hitű Wolf Aron bankár volt a polgármester (ki ott főkapitányi címet visel). Ugyanez a Wolf, ki egyszersmind az ottani zsidó község elnöke. 1863-ban az egész népség rendkívüli részvétele mellett tartá arany lakodalmát, s az alkalomból a sziget kormányzója átadta neki a dán király azon okmányát, melylyel a polgárőrségnél már rég tisztí rangot is elfoglalt főkapitány ezredesnek neveztetett ki.

De ideje már, hogy legalább futtában, mintegy madártávlatból másik világrészeket is vegyünk szemügyre, hogy aztán ugy utazásunkat a legtávolabb fekvő Ausztraliával fejezthesük be.

A zsiában leginkább Keletindia vonja magára figyelmünket. Nem mintha az ottani zsidók száma valami nagy volna, sőt ez eltűnőleg csekély. Lévéen az angol gyarmatot képező roppant terület, az »angol-indiai császárság« több mint

H I R E K.

Olvasóinkhoz.

Lapunk fennállásának évi fordulója lesz a jövő hóban.

Egy hosszú esztendő mult el, mióta e lapot megalapítottuk, egy esztendő, tele fáradsággal, küzdelemmel, keserőséggel és csalódással.

Multunk a magyar zsidóság egy évi szenvedésének története.

De mi nem csüggedünk. — Bórura derü.

Folytatni fogjuk a megkezdett munkát a szabadság és jogegyenlőség nagy elvei nevében, férfiasan és lankadhatlan erővel.

A magyar zsidóságot már nagyobb viharok fenyegették, de az igazság mindig erősebb volt a lelketlen bujtogatásnál.

Felkérjük hitrokonainkat, hogy bennünket a nagy védelmi munkában tovább is támogassanak.

A sajtó hatalma a közönség pártfogásában rejlik; minél nagyobb egy lapnak olvasóköre, annál biztosabban számíthat azon célok elérésére, melyeket zászlójára tűzött.

A hitközségek és egyesekhez fordulunk egyaránt. Tegyük lehetővé, hogy lapunk minél szélesebb körökbe jusson el felvilágosítást adandó a magyar zsidóság valódi szelleme és hazafisága felől.

Az »Egyenlőség« szerkesztősege.

— **Fordulat.** Aki a mult napok eseményeit figyelemmel kísérte, meggyőződhetett az általunk folyton hangoztatott állítás igazságáról, hogy az antisemita mozgalom, amely hazánknak oly nagy károkat okozott eddig is, nem fajulhatott volna annyira, ha közéletünk nagyjai, politikai és társadalmi életünk korifeusai nyilatkozataik által a népet felvilágosítani s a társadalmat irányítani iparkodnak vala. Ez nem történt s az izgatók, a „quitacet, consentire videtur“ elvéből tőkét kovácsoltak undok munkájuk javára. Későn ugyan, de mégis kezd beállani a jótékony fordulat. Nagyjaink egymásután megszólalnak. Kezdek átlátni, hogy mily hazafias kötelességet végeznek akkor,

200 millió lakosa közt alig 5—6000 izraelite s ezek között legfőlebb 2000 európai, de azért az ottani bennszülött zsidók, kik a »Bené Brith« (a »szövetség fiai«) héber nevezett alatt is nevezétesen (igy nevezik büszkén önön magukat is) a hindu hadsergek legjóravalóbb elemét képezik s köztük a felnőtt férfiak majdnem mind katonák — (természetesen sok a tiszt köztük). Hogy ebben az angol »engros« gyarmatban hitrokonaink a legfontosabb állami, közigazgatási hivatalokban találhatók, az az angol szellemlél fogva, mely a közigazgatást átlengi, valami természetes. Már angolországi cikkemben említettem a zsidó hitű s a zsidó vallási ügyekért mindig buzgón érdeklődő Sir Barrow Ellis baronetet, mint nagy befolyású államférfiut. A baronet tulajdonképen Indiában szerezte meg hivatalos pályáját. 1863-ban már mit a »Keletindia összkormányzat« (igy hívják t i. az egész Keletindia kiterjedőközponti kormányzatot pénzügyminiszteri államtanácsosát találjuk Calcuttában. Később pedig előléptetett kormánytitkári állomásra a pénzügyekre nézve, ami, az angol sajtóságos terminológiában körülbélül azt teszi: keletindiai pénzügyminiszter. Sir Barrow Ellis a volt indiai miniszter s jelenleg egyik londoni hitközség elnöke, mint már említém most az angol fővárosban az »indiai államtanács« alelnöke. Jelenleg a bengáli kormány legmagasabb államhivatalnokai közt ott találjuk, továbbá aránylag ifju hitrokonainkat: Kisch Herman urat, ki ama kormánynál alállamtitkár (Assistant secretary to the Bengal Government). A sok példák között még csak egyet választunk. Leitner Gottlieb lovagot, (kiről már az angol-zsidó professorok közt szóltam, előleg, mert e jeles tudós a jelenkor egyik legnagyobb nyelvtudós a, nemcsak hitrokonunk, hanem magyar ember is.

midőn szavuk nyomatékával iparkodnak megakadályozni egy mozgalmat, amelynek eredménye a haza erőinek megbomlásában, és amint a kormányelnök mondja, »a rablásban« nyilatkozik. Somssich Pál levele, Csernátóny »rovásai«, a kormányelnök államférfiúi szónoklata, Gyalokay Lajos n.-váradai törvényzéki elnök szavai, Jeszenszky levele a legjobb hatást gyakorolták a kedélyekre. »Egy lármázó nagyobb zajt üt mint száz hallgató!« Amily igaz ez, ép oly szent s szilárd azon meggyőződésünk is, hogy ama száz hallgató közül egynek a szava fölér a lármázók tömegének ordításával.

— **Solymosy Eszter** Amsterdamban. Gelléri Mór többek közt ezeket írja az »Egyetértés«-nek az amsterdami kiállításról küldött tárczájában: A vadak sátorához közel áll a képzőművészeti csarnok. E csarnok egyik magyar termékről kell megemlékezni. Egy A. G. nevezetű művész, mint a katalógus mondja, budapesti illetőségű és a Hutgasséban lakik, két oly kisebb képet állított ki, melyeknek bírálattól most udvariasságból el kell tekintenem. Az egyik kép két lengyel zsidót ábrázol, a mint egy kisebb falusi épület előtt állva, ravaszul tekintenek egy a piacról zöldséges kosárral hazatérő kaczkias parasztlányra. A kép czime a hivatalos katalógus szerint »hízeglő vélemény«, de a műcsarnok tömegpublikuma nem vesz katalógust s már az első napokban általánosan elterjedt a nézet, hogy ez a kép Solymosy Eszternek a zsidók által való elcsábítását jelenti. A hollandi parasztnak, agyanis egyéb nem kell, minthogy a kép felett a »Magyarország« nevet látja, a képen lát két saktert, — az egyik feltűnően hasonlít Buxbaumnak, a másik Schwartz Salamonnak a lapok által közölt arczképére — kik agyarkodva s magukban tanakodva, néznek a helyre parasztlány után — és a képeszme és tárgy világosan áll előttük. Senki sem verheti ki a fejükből, hogy a kép nem a Solymosy Eszter elvesztését jeleníti, természetesen abban a stádiumban, midőn a feláldozás eszméje a két idegen sakterben megszületik . . . Ime a mi kulturánk a nemzetközi képtárlaton!

— **Nendtvich redivivus.** Nendtvich ur már megint folytatja bohóságait. A Függetlenség hasábjai, melyek minden kopott talentum kísérleteinek megnyílnak, hosszabb szünet után e héten ismét helyt adtak Nendtvich ur penzionált észjárása bugyborékainak. S minő bugyborékok! Valóban megdöbbentő azt a temérdek ignoranciát látni, mi azokból az ugynevezett cikkekéből kirí, különösen annak, aki tudja, hogy Nendtvich ur egyetemi tanár volt. Igaz ugyan, hogy Nendtvich ur csak volt tanár, ami legjobban bizonyítja, hogy most már nem képes megfelelni azoknak a feladatoknak, melyeket ez álláshoz kötnek, mégis felette furcsa, hogy egy volt tanár a nemzet politikai életének legprimitívebb lüktetéseit sem ismeri. És hogy Nendtvich nem ismeri, arról minden cikkében újabb bizonyítványt ír magának. Még azt sem tudja, hogy mily törvényeket hozott a parlament az utolsó ülészek alatt, mert ha tudta volna, bizonyára nem ír az uzsoráról olyan képtelenséget, a miért egy intelligens suszterinas is kineveti.

— **A máramaros-szigeti rabbi-kérdést** Szöllősy Antal polgármestert a következő rendelettel intézte el: »Teitelbaum Lipót técsői rabbi urnak helyben. Tudomásomra jutott azon körülmény, hogy a rabbiválasztás eltiltását tárgyazó miniszteri rendelet ellenére a szabályszerű eljárás mellőzésével a helybeli főrabbi-állomást elfoglalni szándékozik. — A mennyiben arra nézve az alapszabályok megerősítése nélkül választás és intézkedés nem történhetik, de különben is, mint ezen állomás betöltésére kvalifikálatlan egyén semmi körülmények között nem számíthat: ezennel utasítom és meghagyom, hogy a hitközség ügyeibe, mint illetéktelen, be ne avatkozzék, mivel ellenesetben, mint e város izraelita felekezeti lakosságának nyugalmát és közvetve az összesnek csendjét felzavaró egyén ellen belátásom szerint szükségesnek mutatkozó szigorú eljárást fogok követni s mint e városban illetéktelenül tartózkodónak eltávolítását eszközölni.« Sic volo, sic jubeo, aztán punktum!

— **Bajai Figyelő** a czime egy Baján megjelenő heti lapnak, melynek provinciaális észjárása hetenkint legalább három négy »nyilatkozatban« tör ki. Vezércikk-nyilatkozat, tárcza-nyilatkozat, nyilatkozat az újdonsági rovatban és nyilatkozat a hirdetések közt, ez a lap szellemi része. Hogy mennyi komikum rejlik e nyilatkozatok zsurnalisztikai gyerekjátékában, már többször volt alkalmunk élvezni, e héten azonban azt is tapasztaltuk, hogy a komikum mellett os-

tobaság is »nyilatkozik«. S a k t e r - s z e m t e l e n s é g e t e m l e g e t n e k é s t i s z t e s s é g h i á n y r ó l b e s z é l n e k, m i n t a z s i d ó k f a j i t u l a j d o n s á g á r ó l. I l y e n i m p e r t i n e n c i á t j ó l n e v e l t e m b e r e g y s z e r ű e n i g n o r á l. A z a l a m e g y e i s z e g é n y l e g é n y b e t ő r ő v a s s a l r o h a n j a m e g a z s i d ó b o l t o k a t, a b a j a i s z e g é n y ő r d ő g p e d i g s z e r k e s z t ő i n y i l a t k o z a t t a l. I t é l j e m e g m a g a a z e l f o g u l a t l a n k ö z ö n s é g, m e g é r d e m l i k - e a z s i d ó - m a g y a r o k, h o g y m i n d e n é h e n k o r á s z b e c s ű l e t ű k b e n g á z o l j o n ?

A Budapesti Hírlap egyik munkatársa (—di), jónak találta a lefolyt héten megjelent számok egyikében statisztikát nyújtani a budapesti kir. m. tudomány-egyetem népességi viszonyairól, alapul véve a tanuló ifjuság vallását. Mi természetesebb tehát, mint hogy itt is a zsidóknak kellett ismét meginni a levét. Megtudjuk ugyanis e kimutatásból, hogy ennyi és ennyi keresztény mellett, (az ezek közt levő felkezetekre kevesebb figyelmet fordít a cikkkiró.) mily sok zsidó hallgatója van egyetemünknek és ezen újabb bűnét a zsidóknak azáltal adja nyomatékossabban tudtára a világnak, hogy vastag betűkkel szedeti a zsidókra vonatkozó adatait. A végkövetkeztetés persze az, hogy ime egyetemünket is elárasztja ez a faj stb. Addig is, amíg alkalmat veszünk magunknak, e tárgyról bővebben nyilatkozni, csak azt a kérdést intézzük t. cikkkiró úrhoz, hogy vajjon olyanoknak találta a zsidó egyetemi polgárokat, mint akik szégyenére válnak ez intézetnek, azon zsidó tanulókat, akik úgy a vizsgálatoknál mint az egész tanéven át kiváló szorgalmuknak és képességüknek adják jelét, azon zsidó hallgatókat, akiknek minden igyekezetük oda irányul, hogy e hazának hű és hasznos polgárai lehessenek.

— **A zalamegyei rablások** ügyében most folytatják a statáriális tárgyalást a zalaegerszegi törvényszék előtt. A vádlottak körülbelül öten, többnyire földmivelő napszámosok — az aug. 29-ki éjjen Deutschnál Söjtörön elkövetett rablások miatt vonattak felelősségre. Deutsch 9600 frtnyi kárt szenvedett. A rabolt tárgynak egy részét a vádlottok lakásán találták, de ők mégis tagadják a rablásokban való részvételüket, azt állítván, hogy e bűnjeleket az utcán találták. A söjtöri rablás esetének letárgyalása után a törvényszék a zala-lövői pusztítások tetteseit fogja felelősségre vonni. Zalamegyében különben már rend uralkodik, bár az izgatások még mindig napirenden vannak.

— **Megjelentek.** Ünnepi beszéd ő felsége I. Ferencz József születés napjának évfordulóján tartotta Dr. Klein Gyula szigetvári főrabbi. A diszesen kiállított mű már azért is ajánlható a közönség figyelmébe, mert Dr. Klein Gyula beszédei nemcsak szónoklati magaslaton állanak, hanem a rhétorikus előnyökön kívül a zsidó magyar érzelmek hű tolmácsai is. — **M a c h z o r.** Fűredi (Führer) Ignác jeles fordításában jelent meg a zsidó istentisztelet használatára. Fűredi érdemei a héber imakönyvek magyar nyelvre való fordítása körül köztudomásúak. Jeles fordításaival a magyarorsodás művét lényegesen elősegíti.

— **Ajánlat.** Egy okl. tanító, három gyermek atyja, ki két nyilvános tanodában 18 évig működött, magyar s német nyelven három történelmi munkát írt, a francia nyelv oktatására különös jó ajánlatokkal bír, nemkülönben a héber nyelv s talmudi tudományokban elméletileg s gyakorlatilag is képesített s imaházi teendők ellátására is vállalkozik, megfelelő hivatalra ezennel ajánlkozik. Bővebb tudósítás a kiadóhivatalban.

— **Ajánlkozás.** Egy fiatal ember, ügyes könyvelő és levelező (magyar és német) alkalmazást keres. Szives ajánlatok e lap kiadóhivatalához czimezendők.

Szerkesztői üzenetek.

K. J. urnak, Nagy-Károly. A tévedés a kiadóhivatalban történt. Rendhen van.

Dr. H. H. urnak, Almás-Kamarás. Igaza van.

P. S. urnak, Szill. A cikket közölni fogjuk.

D. M. urnak Sz.-Fehérvár. A tárczát egy kis változással felhasználjuk.

R. P. urnak Pécs. Nincs tudomásunk róla. Kérjük az információt. „Szendrői“ Budapest. Majd arra is rákerül a sor.

L. L. urnak Budapest. For there was never yet philosopher, that could endure the tothache patiently.

R. S. urnak Pozsony. A Budapesti Hírlap csak a Függetlenség című szenylapnak csinál konkurrencziát. Szeretne ugyan egy másik pesti újságtól is elcsipni néhány előfizetőt, de ez eddig nem sikerült képmutató ravaszságának, melynek egyik neveléses róka fogása, hogy míg egyrészt erősen izgat a zsidók ellen, másrészt azt kívánja, hogy »csak törvényes uton oldassék meg a zsidókérdés.« Ez a szellem uralkodik a Pesti Napló vezércikkeiben is, melyek többnyire a B. H. műhelyéből kerülnek.

Cz. F. urnak Nagyvárad. A levél későn érkezett.

G. J. urnak Rédics. A 467 s. sz. tiszavölgyi sorsjegy a szept. 15-ki huzásnál nem nyert.

HIRDETESEK.

Ünnepi ajándék izraelita nők és hajadonok számára.

Traub B. és társa könyvkereskedésében megjelent és általa, valamint minden reudes könyvkereskedésben kapható vagy megrendelhető:

Löw Immanuel szegedi főrabbi

„Magyar imakönyve“

zsidók számára.

Ára a közönséges kiadásnak fél vászonkötésben frt 1.—.

Ára a közönséges kiadásnak csinos vászonkötésben frt 1.50.

Ára a diszkiadásnak elegans vászonkötésben csattal frt 2.50.

Ára a diszkiadásnak divatos és izletes bársonykötésben frt 6.—.

Ára a diszkiadásnak divatos és izletes csontkötésben frt 7.—.

Szíves megrendelések utánvétellel is teljesíttetnek, de az összeg előleges beküldése esetén a könyvet bérmentesen küldjük.

Butorvásárlóknak.

Első budapesti butor-bazár

IV., Deák Ferencz-utca 7.

Ajánlja a t. közönségnek dusan felszerelt raktárát fa- és kárpitozott butorokban, szálloda-, iroda- és kiházasítási berendezéseket. Szabadalmazott gyermekpólyázó szekrényeim fürdőkészülékkel három különféle alakban valamint gyermekbutorok mindig kaphatók:

Az „első budapesti butorbazár“ Budapesten

IV., Deák Ferencz-utca 7, I. em.

FRANKL B.

Butor-eladás nagyban és kicsinyben.

Alapított 1823. évben.

Uj képes mintakönyv leguj. rajzokkal ára frt 1.50.

Eladása mindennemű butoranyagoknak, valamint bel- és külföldi fák- és founireknek.

Butorvásárlóknak.

מחזור

Löwy M. E. fia könyvkereskedésében,
Budapesten, (király-utca 2. sz.)

éppen most jelent meg:

Héber magyar machzór

vagyis ünnepi imádságok izraeliták számára. Magyarra fordította Füredi (Führer) Ignác, képző tanár.

Az ujév 2 napjára és engesztelő napra szóló 2 kötet ára:

Csinos félvászon-kötésben	2.50
Egész vászonkötésben	3.—
Dombornyomattal és arany diszitással	3.50
Finom chagrínbőr-kötésben	6.—
Uj divatu izléses bársonykötésben	10.—

Ugyan-e műből elefántcsont és más nemű diszes kötések is kaphatók. — Szíves megrendelések előleges fizetés, vagy posta-utánvétel mellett a legpontosabban és a megrendelés napján teljesíttetnek. Ugyanott jelent meg: „Ajtatós órák“ című magyar imakönyv magyar nők számára és legesinosabb kötésben kaphatók.

Bátorkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a Wertheim M. féle üzlethelyiséget az „arany eszmaéhoz“ Károlykaszarnya, Károly-körut átvettem, és valamint a Károlykaszarnya 17. sz. alatt leléző cipőüzletemet, szintén a „Párizsi cipőhöz“ ezimezve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett biza omért hálás köszönetemet kifejezvé, kérem, azt irányomban továbbra is fentartani, és én azon leszek, hogy azt minde. iránybani szoliditás által megérdemljem. Tisztelettel

Schwarz József.

Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett

ajánlja a gazdagon felszerelt cipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúnak elismertettet, alapított 1866. évben.

Hölgyek számára.

Kommod cipők eberlastin vagy bőrből	1.— — 1.20
Eberlastin vagy bőr-kommod cipők sarokkal és csokorral	1.60 — 1.80
Eberlastin vagy bőr csatos cipők legelegánsabb csokorral	2.30 — 2.50
Eberlastin Regatta félrámostalppal legfin.	2.40 — 2.60
Zergebőr „ kettős talppal	2.50 — 2.80
Lakk „ gondolható legf. minőségű	2.80 — 3.—
Eberl. kamásnik 16 cm. magas, selyemcuggal és félrámostalppal	3.30 — 3.50
Eberl. kamásnik 16 cm., magas, igen fin., gombokkal és csokorral	3.50 — 3.80
Eberl. kamásnik lakkborítással félrámostalppal igen elegáns	3.50 — 3.80
Kid- (keztüübör) kamásnik selyem cuggal	3.80 — 4.—
„ kőröskörül lakkal bevonva legfin. minőségű	3.80 — 4.—
Zerge-, vagy chagrain bőrkamásnik kettős talppal	3.30 — 3.50

Úrak számára.

Papucsek legf. bőrből	1.10 — 1.30
Commod cipők } sarok nélkül	1.20 — 1.40
Finézér cipők cuggal mindkét oldalon	2.50 — 2.80
Regatta „ erős chagrain vagy zergebőrből	3.40 — 3.80
„ legf. borjúkid vagy szalonlakkból legjobb minőségű	4.— — 4.30
Zerge- vagy Chagrainbőrcipők szegezve nagyon tartós	3.80 — 4.—
Czuzos cipők erős kettős talppal munkásoknak	3.60 — 3.80
Borjúbőr „ (Wichsbör) legjobb fajta	4.— — 4.50
Borjúkid (keztüübör) cipők legf. fajta	4.20 — 4.50
„ kőröskörül lakkal bevonva nagyon finom	4.20 — 4.50
Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu, és gyermekcipőkből a legolcsóbb árakon. Megbizások a vidékről utánvétellel pontosan; és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek.	

Képes árjegyzékek bérmentve.